

Konference den 27. januar 2006:

Svineproduktion i Central- og Østeuropa: Globalisering og etik

Indlæg af direktør Sven Riskær, Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene og Investeringsfonden for Østlandene

Indledning

1. Først og fremmest en varm tak til ministeren og ambassadøren for deres spændende indledning til vores konference. Tak for det!

Investeringsfonden for Østlandene og European Pig Producers er gået sammen om at afholde denne konference i dag.

Vi vil gerne sammen være med til at skabe grundlag for en dialog og åben debat om de store udfordringer, der knytter sig til globaliseringen. Globaliseringen af samhandelen, globaliseringen af investeringerne og globaliseringen af de etiske krav.

Og med konferencen i dag vil gerne prøve at knytte an fra det lidt mere overordnede til de helt konkrete problemstillinger omkring etik, miljø og sundhed, som møder os, når vi investerer i svineproduktionen i Central- og Østeuropa – et emne, som har fået en del – både fortjent og ufortjent - opmærksomhed i den seneste tid.

2. Det har været af stor betydning for arrangementet, at vi har kunnet få tilsagn fra en række erfarne foredragsholdere, der på den ene side repræsenterer den mere overordnede viden omkring globaliseringen, både fra forbrugernes synsvinkel og fra erhvervets. Og på den anden side en række indlægsholdere med mere specifik baggrund omkring svineproduktionen med fokus på miljø og medicinanvendelse.

Om IØ, IFU og CSR-arbejdet

3. Lad mig først sige et par ord om de to statslige investeringsfonde, jeg repræsenterer. Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene (IFU) og Investeringsfonden for Østlandene (IØ) er begge oprettet ved lov, og bestyrelsen og direktionen er fælles for fondene. Fondene samarbejder med de tilsvarende institutioner i Europa som f.eks. Swedfund i Sverige og

Norfund i Norge, og vi har mulighed for at gå ind i projekterne både med ansvarlig kapital som medejer og/eller ved at yde lån.

Vi har over årene investeret i over 900 projekter i ca. 90 lande.

En evaluering i 2004 betød, at regeringen besluttede, at IFU i endnu højere grad skulle målrette indsatsen mod de fattigste og mindst udviklede u-lande. Endvidere er IØ's indsats nu - efter udvidelsen af EU - alene vendt mod Rusland, Ukraine og Hviderusland. Projekterne er i begge fondene en bred vifte af industriel produktion, infrastruktur, servicevirksomheder og landbrug.

4. Vores danske udgangspunkt – privilegeret som vi er i Danmark med velstand og viden - giver os et særligt ansvar: Vores investeringer skal ud over den positive virkning for økonomi og beskæftigelse i modtagerlandene også harmonere med etiske og samfundsmæssige værdier. Men hvilke værdier? For det første - og naturligvis - dem landet selv har, men derudover også dem vi fra dansk side gerne vil være med til at udvikle og udbrede.

Den problemstilling – at få det bedste ud af to værdi og regelsæt - har vi mange års erfaring med. Den er svær, og den er ikke blevet enklere med tiden. Kravene til det man med et fint ord kalder Corporate Social Responsibility – eller på godt dansk: virksomhedens ansvarlige adfærd, stiger i takt med, at vor viden og indsigt omkring helbred, miljø og sociale relationer vokser, og udfordringen vokser i takt med globaliseringen.

5. I fondene har vi som et første skridt i retning af en systematisk håndtering af disse problemområder indført en årlig vurdering af de projekter, hvor vi er medinvestorer, på tre områder:

- Vi vurderer ledelsesetikken
- Vi vurderer miljø indsatsen, og
- Vi vurderer arbejdsmiljøets tilstand.

Resultaterne, som indrapporteres årligt af virksomhedernes ledelse og suppleres med konkrete, eksterne stikprøver, har overvejende været positive – danske virksomhedsledere har en høj grad af ansvarlighed. I 2004 bestod langt den overvejende del af projekterne, mens 1-2 pct. fik dumpekarakter. At dumpe i samarbejde med os betyder ikke, at vi forlader projektet, men derimod at vi sammen med vore danske partnere sætter ind med

handlingsplaner, som udarbejdes indenfor rammerne af virksomhedernes bestyrelser og daglige ledelse.

For at nå så langt som muligt på disse områder tilstræber fondene at opbygge et tæt og tillidsfuldt samarbejde med vores partnere. Vi har ikke en myndigheds magt og organisation bag os, men vi mener, at samarbejde og sund pædagogik er vejen frem til resultater, som holder også efter at fondene har afviklet deres investerings deltagelse.

6. Vi har i samarbejde med Det Danske Institut for Menneskerettigheder og Dansk Industri omkring etablering af et særligt internetbaseret værktøj, Human Rights Compliance Assessment. Og vi har med glæde noteret os, at LO nu også har inddraget dette instrument i deres globale arbejde med etik og arbejdstager rettigheder.

Vi er også aktive deltagere i arbejdet i Transparency International, som er den førende private organisation med fokus på bekæmpelse af korrupsion.

7. Den 1. januar i år trådte fondenes nye, reviderede Corporate Social Responsibility (CSR) Policy i kraft. Den viderefører og udbygger de hidtil gældende politikker og fastslår kravet om, at både fondene selv og vores samarbejdspartnerne løbende skal arbejde for højnelse af standarder for miljø, arbejdsmiljø, forretningsmæssig etik og menneskerettigheder. Den nye politik er ledsaget af retningslinier og procedurer, og vi har i første omgang fastlagt konkrete retningslinier vedrørende: HIV/AIDS, dyrevelfærd og svineproduktion.

8. Fondenes første – og for nogen måske banale – krav er, at værtslandets love og regler naturligvis skal overholdes til punkt og prikke. Dette krav er faktisk ikke helt banalt. I mange lande har man nemlig gode og betryggende lovgivninger, men alt for ofte har vi oplevet, at administration og håndhævelse ikke nødvendigvis er så effektiv og udbygget som herhjemme.

Derudover supplerer vi så i vore investeringsaftaler med krav om respekt af internationalt anerkendte standarder, der vor det er påkrævet. Og her er det naturligt nok, at vi sammen med vore danske partnere, som udgangspunkt normalt benytter de danske standarder som standard. Det gælder for eksempel for svineproduktionen på områder som gyllehåndtering,

dyrevelfærd og veterinær praksis. Her har vi aftalt med vore partnere, at projekterne skal op på dansk niveau. Problemet bliver naturligvis, hvor hurtigt man skal og kan nå målene, når udgangspunktet er nedslidte og gammeldags anlæg.

Om svineproduktionen i Central- og Østeuropa

9. I de sidste år inden kommunismens sammenbrud faldt produktionen af svin dramatisk i Østlandene - i Ukraine og Rusland blev produktionen halveret. Svineproduktionen foregik helt overvejende på statsfarme, der bar præg af årtiers forsømmelse, dårlig ledelse og dårligt uddannede medarbejdere. Både miljøet og økonomien i bedrifterne var elendig.

På den baggrund og selvom svineproduktion i Danmark er omdiskuteret – er det forståeligt, at de danske svinefarmere med deres avancerede know-how og høje standarder, blev modtaget særdeles positivt, hvor de kom frem i Østeuropa. Men risikoen var – og er det stadig i lande som Rusland og Ukraine – høj, så IØ fonden blev en nyttig medinvestor i mange af projekterne.

10. Politikerne i Østlandene har naturligt nok betydelig interesse i at få gang i svineproduktionen igen. Derved skabes både fødevarerproduktion og arbejdspladser. Og de fleste ser den danske svineproduktion som et forbillede. Det er jo ikke kun er landmændene og slagterierne, der står bag denne succes. Mange andre, både politikere og myndigheder, forskningsinstitutioner samt natur-, forbruger- og dyrevelfærdsorganisationer har hver på deres måde medvirket til udviklingen af forbilledlige rammebetingelser for svineproduktionen her i landet.

Derved er arbejdet med en løbende effektivisering af produktion og afsætning gået hånd i hånd med en løbende udvikling af hensynene både til forbrugerne og til det omgivende samfund. Og den viden og ansvarlighed, som vi på disse områder har udviklet her i Danmark, er værd at videreudbringe og noget, som landene i Østeuropa har været glade for at modtage.

Således indgik Danmark og Ukraine i maj sidste en aftale om eksport af landbrugsudstyr, avlssvin og viden til Ukraine. Det er en af de største eksportaftaler indgået med et andet land nogensinde, og den kom i stand, fordi Ukraine efter en større undersøgelse konkluderede, at svineproduktionen i Danmark er verdens førende. Den samme konklusion

nåede den statslige russiske sammenslutning af svinekødsproducenter, som netop har indgået en hensigtsaftale med Landbrugsrådet om hjælp til udvikling af den russiske svinesektor efter dansk model.

11. Det er imidlertid ikke altid muligt at forvandle et nedslidt tidligere statsbrug til en moderne svineproduktion så hurtigt, som det kunne ønskes. Og det er også nødvendigt at huske, at vi som danske investorer kommer til et fremmed land som gæster. Det er langt fra givet, at man deler dansk selvforståelse om at danske regler og normer automatisk er bedre end den nationale lovgivning. Og indtil vi fik fælles EU regler, har der faktisk været betydelige forskelle mellem selv de europæiske landes regelsæt.

Det skal ikke være en undskyldning for ikke at anvende danske standarder, når det er muligt, og dér hvor dansk standard er den bedste. Så nu, hvor vi i hvert fald her i EU har fået fælles regler på de fleste væsentlige områder, gjorde det indtryk, da medierne sidste år rejste kritik af gyllehåndteringen på et af vore tidligere projekter i Polen, Poldanor.

IØ's økonomiske deltagelse i Poldanor ophørte ganske vist i 2003, men IØ havde været med i projektet fra starten i 1994, og Poldanor dannede på mange områder skole for de danske svineprojekter, som fulgte efter.

Vi bad derfor konsulentfirmaet Carl Bro om at gennemgå gyllehåndteringen på IØ's eksisterende 11 svinefarme i Østeuropa. Resultatet blev en rapport, der konkluderede, at den stedlige lovgivning overalt blev overholdt, og at farmene med nogle justeringer ville komme i fuld overensstemmelse med danske regler. Næste runde bliver nu en opfølgning, hvor Carl Bro gennemgår de udførte justeringer på alle farme.

12. IØ fonden har i sit arbejde i stigende grad også sat fokus på et andet vigtigt område – nemlig veterinærmedicin. Anvendelsen af antibiotika har stor betydning for både dyrevelfærd og fødevarer sundhed, og med den stigende globale handel bliver det stedse lettere for farlige bakterier at smutte over landegrænserne.

I de nye EU-lande som Polen og Slovakiet er der heldigvis på EU-niveau sket en omfattende fælles regulering af medicinområdet, og fra 1. januar 2006 har hele EU således et forbud mod brugen af antibiotiske vækstfremmere. Dem har vi herhjemme i en årrække klaret os foruden i kraft af frivillige

brancheaftaler, men dette har ikke hidtil været tilfældet i de fleste af østlandene. Og netop på dette vigtige område kan der fortsat være forskelle både på reglerne og den måde de administreres og håndhæves af myndighederne i landene uden for EU - herunder Rusland og Ukraine. Derfor vil IØ nu sammen med vore partnere overalt fra starten indføre krav om brug af de fælles EU regler.

Afrunding

13. IØ skal også i fremtiden i sin investerings strategi først og fremmest lytte til ønsker og behov fra modtagerlandene. Og det indebærer i lande som Rusland og Ukraine blandt andet en fortsat udbygning af landbrugsproduktion, hvor vore danske partnere ud over investeringerne medbringer hele deres viden omkring effektiv produktion og afsætning, kombineret med høje standarder for miljø, arbejdsmiljø, veterinærmedicin og dyrevelfærd.

Høje standarder på disse områder vil være en forudsætning for at få IØ med som investor i de nye projekter, og det vil derudover i hastigt stigende omfang - også i Central- og Østeuropa - være den fremtidige forudsætning for accept hos forbrugerne. Og dermed for adgang til både det hjemlige og det internationale marked. Og det er godt, når der herved skabes en stærk sammenhæng mellem de økonomiske og de etiske krav.

Med disse betragtninger vil jeg endnu engang takke dagens foredragsholdere. Jeg er sikker på, at vi kan se frem til en spændende og konstruktiv konference om nogle helt centrale emner i en tid, hvor globaliseringen dag for dag får stadig stigende – og grænse overskridende - betydning for os alle sammen – for mennesker som dyr – for miljø og sundhed.